

Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravnški prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXV. Cena lista je \$6.00. Entered as second-class matter January 18, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., TOREK, 26. JANUARJA (JANUARY 26), 1943. Subscription \$6.00 Yearly. ŠTEV.—NUMBER 17. Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Bitke med francoskimi rebeli in nemškimi četami

Lavalova vlada oklicala stanje obleganja v Marseillesu. Radijsko poročilo pravi, da so gestapovci in francoska policija aretirali 40,000 ljudi.—Angleške podmornice potopile pet osiščnih transportov na Sredozemskem morju.—Ruske armade se vale proti Rostovu in Harkovu.—General MacArthur naglasil važnost letalske sile v operacijah proti Japoncem

London, 26. jan.—Radijsko poročilo iz Vichya pravi, da je Lavalova vlada oklicala stanje obleganja v Marseillesu, pristaniščnem mestu ob Sredozemskem morju, po izbruhu revolte proti nemški okupacijski sili. Policijski oddelki so dobili ukaz, naj ustrelje vsakega, ki bi se uprl odredbam.

Revolta je izbruhnila, ko so nemške vojaške avtoritete in lutkovski Lavalov režim odredile evakuacijo prebivalcev iz starega pristanišnega dela Marseillesa iz bojazni pred zavezniško invazijo južne Francije.

Radijska poročila iz Berlina v Madrid, Španija, in Lizbono, Portugalska, se glase, da so gestapovci in francoska policija aretirali okrog 40,000 oseb v Marseillesu. Lavalova vlada je nekaj ur prej naznanila, da je bilo 6000 oseb aretiranih.

Dopisnik angleške časniške agencije Reuters poroča iz Curria, Švica, da so v teku srdite bitke med rebeli in nemškimi četami. Rebeli so zgradili barikade na cestah in v svojih stanovanjih in začeli streljati na nemške vojake. Nemškim četam so priskočili na pomoč topniški oddelki in oklopne enote.

Lavalova policija lovi s podporo gestapovcev pristaše generala Charlesa de Gaulle, načelnika odbora borbenih Francozov, in komuniste. Poročila se glase, da je bilo že veliko številno aretiranih.

Zavezniški stan v Afriki. 26. jan.—Angleške podmornice so potopile pet osiščnih transportov na Sredozemskem morju v bližini Afrike v novih operacijah, dva pa poškodovale.

Zavezniški stan. Afrika. 25. jan.—Britska osma armada, kateri poveljuje general Bernard Montgomery, je začela prodirati naprej proti zapadu po okupaciji Tripolija, glavnega mesta Tripolitanije in osiščne mornarične baze. Kako močna je še Rommelova armada, ki beži pred britskimi četami, ni znano. Ta je štela okrog 100,000 vojakov pred britsko ofenzivo, ki je sledila prebitju njegove bojne črte pri Alameinu. Rommel je izgubil okrog 70,000 vojakov.

General Jurgen von Arnim, poveljnik nemške armade v Tuniziji, je razširil koridor na obrežju, da naredi prostor bežečim Rommelovim kolonom. Te se bodo morda spojile z Arnimovo armado pri Marethu, mestu v Tuniziji, 40 milj proč od meje Tripolitanije.

Osiščni transporti še vedno dovajajo vojaške čete, orožje, strelivo in drugi bojni material v Tunizijo. To dokazujejo poročila o zavezniških letalskih napadih na transporte, ki prihajajo v Tunizijo iz italijanskih luk. Bombe so v zadnjih dneh potopile osem osiščnih transportov, šest pa poškodovale.

Komunikacije iz glavnega zavezniškega stana priznava, da je general Arnim dosegel nekaj uspehov v hribih pri Ouseletu. Njegove čete so zasedle dva hriba v bližini Gebel Dabousa, 65 milj južno od Tuniza, glavnega mesta Tunizije, in 30 milj zapadno od Sousse, pristanišnega mesta.

Moskva, 25. jan.—Ruske armade se vale naprej proti Rostovu, kjer se reka Don izliva v Črno morje, in Harkovu, ukrajinskemu industrijskemu središču. Uradni komunikacije, objavljen danes jutraj, pravi, da so Rusi v prodiranju na kavkaški fronti okupirali Pečanopskoje, center ob progi železnice, ki vodi v Tihoretsk. Druga ruska armada je začela po okupaciji Armavira prodirati proti Kropotkinu. Prodiranje ruskih čet z dveh strani ograža nemško oboroženo silo pri Kropotkinu.

V Ukrajini prodira naprej tretja ruska armada. Prvi vojaški oddelki so udrili v Starobelsk po vroči bitki, v kateri je padlo več tisoč sovražnikov. Cilj ruskih operacij je obkrožitev Harkova. Rusi so okupirali pet naselbin v prodiranju na ukrajinski fronti.

Močna nemška vojaška posadka v Rostovu je v nevarnosti. Ena armada prodira proti temu mestu z južnovzhodne strani, druga pa s severozapadne strani. Slednja je oddaljena samo 60 milj od Rostova. Dva nemška bataljona sta se podala. Sovjetsko poveljstvo trdi, da je na ozemlju med Stalingradom in Vorošilovgradom ostalo le še okrog 40,000 sovražnikov od armade 220,000 vojakov. Rusi so od začetka ofenzive pobili in ujeli 180,000 nemških vojakov.

Melbourne, Avstralija. 25. jan.—General Douglas MacArthur je izjavil, da so operacije zavezniške sile na Novi Gvineji demonstrirale učinkovitost letalskih operacij. "Nove bojne metode, katere smo osvojili, kažejo pot k uničenju japonske sile na Pacifiku," je dejal general. "Oborožena japonska sila okrog 15,000 moč na vzhodni obali Nove Gvineje je bila uničena v operacijah ameriških in avstralskih čet, katere so podpirala bojna letala."

MacArthur je rekel, "da glavna zasluga za zlom japonske sile gre letalcem. Udarnost bojnih letal v ofenzivnih in defenzivnih operacijah je bila demonstrirana. Počasna taktika od otoka do otoka, povezana z operacijami čet na kopnem, ne zadoštuje."

Izjava je prvi MacArthurjev komentar operacij proti Japoncem v južnozpadnem delu Pacifika, v katerih so bojna letala igrala glavno vlogo.

Washington, D. C., 25. jan.—Militaristični krogi vidijo v izjavi generala MacArthurja konec diskuzije o vojni strategiji na Pacifiku. Iz te je očitno, da je MacArthur za letalske operacije v večjem obsegu, ki naj bi zdrobile japonsko oboroženo silo na otokih.

Velike japonske izgube na morju

Ameriška baza pri Solomonih, 25. jan.—Ameriški torpedni čolni so potopili ali poškodovali japonske parnike in ladje, katerih tonaža je znašala 250,000 ton od začetka operacij. Med temi sta bili dve križarki, trinajst rušilcev in ena bojna ladja. Le nekaj torpednih čolnov je bilo izgubljenih v operacijah proti japonski pomorski sili.

Sirija se obrača do Amerike

Rooseveltova misija v Bejrutu

Bejrut, Sirija. 25. jan.—Ljudstvo v tem delu sveta—Siriji in Lebanonu—ne kaže velikega zanimanja za vojno, pričakuje pa pomoči s strani Amerike, ko bo vojna končana. Zanaša se na Ameriko, da mu bo pomagala, ko se bo moralo boriti proti gošpodarjem, ki bi ga skušali izkoristiti, in pri izravnanju notranjih sporov.

Amerika naj bi igrala vlogo dobrega policaja in zaščitnika. Ta želja je bila izražena po prihodu Rooseveltove misije v Bejrut. Načelnik te je George Wadsworth. Aktivnosti te misije zanimajo vse domače politike v Siriji in Lebanonu. Ti hočejo predvsem vedeti, kaj bo Amerika storila za nje v bodočnosti.

Očitno je, da bi ljudstvo v Siriji in Lebanonu pozdravilo ameriško protekcijo, ki naj bi nadomestila francosko. Wadsworth se mora posvetovati s francoskimi in britskimi uradniki, ki si dele oblast vladanja v Siriji in Lebanonu. Ta delitev povzroča trenje. Prebivalci vedo, da označba "republika" ne pomeni nič, ker nimajo nobene blesede v administraciji. Oni upajo, da bo Amerika skrbela za revizijo administracije, ko bo vojna končana.

Wadsworth, ki je predložil poverilnico kot načelnik ameriške misije, je namignil, da so washingtonski krogi naklonjeni prebivalcem Sirije in Lebanona, obenem pa opreznim. Ako bodo prebivalci sodelovali z zavezniški v tej vojni, bodo dobili nagrado.

Prebivalci ne smejo sabotirati ali ovirati zavezniških vojnih naporov, zaeno pa morajo biti stalno na straži proti agentom osišča in petokoloncem, ki so še vedno na delu med domačini. Prestiž Amerike je velik med prebivalci, ker verujejo v poštenost in integralnost strica Samma, ne zaupajo pa Francozom in Angležem, v katerih vidijo le izkoriščevalce.

NEMŠKE ČETE ZAČELE OFENZIVO NA HRVAŠKEM

Mihajlovičeva armada okupirala Karlovec SVEDSKI LIST SVA-RI FINSKO

Bern, Švica. 25. jan.—Nemške čete so začele veliko ofenzivo proti četniški armadi generala Draže Mihajloviča na Hrvaškem. Sem dospelo poročilo pravi, da četniki operirajo na hrvaškem ozemlju, ki obsega šest tisoč kvadratnih milj.

Nemška ofenziva je bila odredjena, ko so četniki okupirali Karlovec, mesto, ki leži 30 milj južnozpadno od Zagreba, hrvaške prestolnice.

Druga vest pravi, da so ogrske avtoritete suspendirale rumunske časopise v Gluju, Satu Mari in Targu Muresu zaradi razpečevanja letakov s pozivi, naj se rebelni Madžari pridružijo Rumuncem v sabotaži. Rumunska radiopostaja je naznanila represalije proti ogrskim manjšinam v Transilvaniji. Te vključujejo zapiranje ogrskih šol, uradov listov, "zamrženje" ogrskih skladov in premoženja v Rumuniji, da bo slednja lahko dobila od Ogrske odškodnino po vojni.

Londona radiopostaja javlja, da je šef štaba ogrske armade naznanil, da so ogrski vojaki, ki so prišli iz Rusije domov na dopust, ne bodo vrnili na rusko fronto. Naznanilo je v soglasju s poročili, da je Ogrska proti pobujanju svojih čet na ruskih frontah.

Švedski list Dagens Nyheter, ki izhaja v Stockholmu, je objavil uvodnik, v katerem svari in opozarja Finsko o bodočem razvoju vojne.

"Položaj Finske je kritičen," se glasi uvodnik. "Čas ne dela za Finsko, temveč proti nji. Zunanji minister Witting govori v prilog osišču. Za Finsko bo usodno, če se bo isto lahko reklo o novem predsedniku, ki bo izvoljen 15. februarja. Dobri odnosi med Finsko in Ameriko so važni, ne za Ameriko, temveč za Finsko."

New York, 25. jan.—Radijsko poročilo iz Alžerije citira vest iz Carigrada, Turčija, da je eksplozivna bomba razdejala stanovanje Bogdana Filova, bolgarskega premierja.

Roosevelt pojasni vojno strategijo

Intervencija v Afriki na vidiku

Washington, D. C., 25. jan.—Predsednik Roosevelt bo morda pojasnil zavezniško strategijo, katere cilj je zdrobitev osiščne sile v tem letu, da ustavi kontroverzno v kongresu glede obsega ameriške oborožene sile. Pojasnilo se bo nanašalo na zaključke glede zavezniške strategije.

Roosevelt se strinja z načrtom vojaških krogov, da mora Amerika povečati svojo oboroženo silo na kopnem, morju in v zraku na 9,700,000 mož do konca tega leta. Načrt je izzval opozicijo pri nekaterih senatorjih in kongresnikih, ki trdijo, da dežela ne bo mogla zalagati s potrebčinami tako velike armade. Danes bo nastopil pred senatnim odsekom za militaristične zadeve general Joseph T. McNarney in mu pojasnil zadevo glede zalaganja oborožene sile s potrebčinami.

London, 25. jan.—Tu sodijo, da napeta politična situacija v francoski severni Afriki zahteva osebno intervencijo predsednika Roosevelta in premierja Churchilla. Edino Roosevelt in Churchill lahko izravna difference med francosko silo, ki sledi generalu Charlesu de Gaulle, in ono generala Girauda. Te in drugi problemi morajo biti rešeni v interesu zavezniških vojnih operacij v Tuniziji, katerih cilj je zdrobitev osiščne sile.

Poučni opazovalci so zavzeli stališče, da uspeh vojnih operacij v Tuniziji zavisi od kooperacije generala Bernarda M. Montgomeryja, poveljnika osme britske armade, z generalom Dwightom D. Eisenhowerjem, poveljnikom zavezniške sile. Iz tega razloga ne smeta Amerika in Velika Britanija tolerirati trenja med francoskimi frakcijami v severni Afriki.

Agitacija za prodajni davek

Washington, D. C., 25. jan.—Institut Brookings se je izrekel za federalni prodajni davek kot vojni odredbo, ki bi, če ga kongres odobri, prinesel okrog pet milijard dolarjev vladni letno. Agitacija za naložitev takega davka je v teku in člani kongresnega odseka za pota in sredstva so ga v načelu že odobrili.

Thomas svari delavce pred krizo

Delavske organizacije v nevarnosti

New York, 25. jan.—Norman Thomas, vodja socialistične stranke, je dejal, da ameriški delavci stojijo pred trojno krizo in vprašanje je, ali jo bodo delavske unije preživele. Prva kriza se očituje v konfuziji glede mobilizacije človeške sile, druga v moralnih problemih, ki se nanašajo na odnose med unijami in ljudstvom, tretja pa je vprašanje, ali bo svobodno delavstvo, organizirano na svojih temeljih, premagalo tok totalitarstva.

Thomas je govoril na radioprogramu čikaške okrogle mize. Druga govornika sta bila Leo Cherne, tajnik Ameriškega raziskalnega instituta, in Raleigh Stone, profesor industrijskih odnosov na čikaški univerzi.

"Delavske unije morajo biti bolj previdne v zadevah oblasti v svojih vrstah," je rekel Thomas. "Prezveti morajo gotove odgovornosti. Dosegle so mnogo pridobitev, katere morajo obdržati v interesu svobodnega delavskega gibanja."

Cherne je dejal, da se mnogo unij preveč naslanja na vlado in noče prevzeti odgovornosti, Stone pa je rekel, da mnogi sodijo, da unije zavzemajo preveč važno mesto v ameriškem življenju in da to vodi v avtokracijo v vodstvu unij.

Vlada naj ustavi navijanje cen

Murray za splošno odmerjanje živil

Detroit, Mich., 25. jan.—Philip Murray, predsednik Kongresa industrijskih organizacij, je pozval vlado, naj ustavi navijanje cen potrebčinam, ker to ograža zdravje ljudstva. Delavci in delavke z nizkimi dohodki so najbolj prizadeti zaradi dviganja cen.

Murray je govoril pred člani Zveze katoliških strokovnih unij. Med drugim je dejal, da je pomanjkljiva kontrola odgovorna za dviganje cen. Člani eksekutivnega odbora CIO se bodo sestali na svoji seji 5. februarja in sprejeli zaključke glede nove mezdne politike v soglasju z naraščajočo draginjo.

Predsednik CIO je ponovil zahtevo za splošno odmerjanje živil in uvažanje učinkovitih metod pri razpečevanju.

Eksekucija nemških častnikov na Norveškem

London, 25. jan.—Osemnajst prominentnih Nemcev, med temi več vojaških častnikov, je bilo ustreljenih v Kristiansandu, južno Norveška, ko jih je vojno sodišče spoznalo za krive kooperacije s sovražnikom. Poročilo o eksekucijah je objavil informacijski biro norveške vlade. Vesti iz podtalnih virov omenjajo upore med nemškimi vojaki in častniki in da je bilo mnogo ustreljenih, ker se niso hoteli vrniti na ruske fronte.

Wickard dobil novo oblast

Washington, D. C., 25. jan.—Poljedelaki tajnik Claude Wickard je dobil vso oblast v zadevah zalaganja farmerjev z delavci. To je dostel delil v Paulom V. McNuttom, načelnikom komisije za mobilizacijo človeške sile. Wickard je prej dobil oblast določanja mezd delavcem, ki so uposleni na farmah, od Jamesa F. Byrnessa, direktorja odbora za ekonomsko stabilizacijo.

ZAVEZNIKI OSVOJILI NOVE VOJNE NAČRTE

Važna posvetovanja v Washingtonu in Londonu

USTANOVITEV ENOTNEGA POVELJSTVA

Washington, D. C., 25. jan.—Državni tajnik Cordell Hull je namignil, da so zavezniške države dosegle nov sporazum glede vodstva vojne in osvojile nove načrte. Važna posvetovanja o zavezniški strategiji se nadaljujejo v Washingtonu in Londonu med reprezentanti Amerike, Velike Britanije, Rusije in Kitajske.

Poročila iz Londona pravijo, da se posvetovanja nanašajo na enotno zavezniško poveljstvo. Hull je namignil, da so na vidiku veliki dogodki, ko so ga reporterji vprašali, kaj je njegovo mnenje o poročilih, da voditelji republikanske stranke v kongresu ne bodo vodili opozicije proti posojilno-najemniškemu zakonu, čigar veljavnost poteče v tem letu. Hull je odgovoril, da so republikanci s tem demontirali, da so za popolno kooperacijo z Rooseveltovo administracijo v vojnih naporih, katerih cilj je zlom osišča.

S tem v svazi je značilno pisanje angleških listov o izboljšani politični situaciji v francoski severni Afriki. Listi so prenehali s napadi na ameriškega generala Dwighta D. Eisenhowerja, poveljnika zavezniške oborožene sile. Drugo značilno poročilo je, da general Charles de Gaulle, načelnik odbora borbenih Francozov, konferira z generalom Giraudom, ki je nasledil umorjenega admirala Jeana Darlana kot vrhovni komisar severne Afrike. Državni tajnik je priznal, da so pogajanja glede združitve francoskih političnih frakcij v teku, ni pa hotel pojasniti detajlov.

London, 25. jan.—Skoro vsi tukanjeli listi dramatično namigujejo, da bo kmalu objavljeno naznanilo o važnih zavezniških zaključkih. List Express piše, da se zaključki nanašajo na veliko zavezniško ofenzivo proti osiščnim silam.

Masne aretacije v francoskem mestu

Naciji odredili evakuacijo civilistov

London, 25. jan.—Radijsko poročilo iz Vichya pravi, da je francoska policija na zahtevo nacističkih avtoritet aretirala 6000 ljudi v Marseillesu. Naciji so prej odredili evakuacijo civilistov iz starega pristanišnega dela mesta zaradi vojaških in varnostnih razlogov. (Berlinska radiopostaja je citirala poročilo iz Pariza, da je bilo 4000 ljudi aretiranih v Marseillesu in odvedenih v koncentracijsko taborišče. Med temi so sovražniki države in veliko število židov.)

V starem pristaniščnem delu mesta je pred evakuacijo bivalo 40,000 prebivalcev. Nemške vojaške oblasti so zapre vse gostilne in restavracije.

Indija dobi pšenico iz Anglije

Bombaj, Indija, 25. jan.—Vlada je naznanila, da bo Velika Britanija poslala več tisoč ton pšenice v Indijo, kjer je nastala resna živilska situacija. Cena pšenice bo nižja od one, ki prevladuje na tržiščih.

Obleka po meri.

Glasovi iz naselbin

Nekaj o Ameriškem slovenskem združenju

Sheboygan, Wis.—Naša organizacija Ameriško slovensko združenje je v kratkem času svojega obstoja napravila toliko važnega dela v naši naselbini, da smo sheboyganski Slovenci lahko ponosni na to napram drugim tukaj živečim narodom. Iz tega razloga sem se namenila seznaniti naše rojake po drugih naselbinah o našem delu.

Ameriško slovensko združenje je bilo ustanovljeno pred dvema letoma in pol. Vso stvar si je zamislila njegova organizatorica mrs. M. Falle. Lotila se je dela in s pomočjo več svojih prijateljic stvar organizirala. Nato je šla okrog Slovencev in jih prosila, naj se prijavijo in pomagajo plesti volnene jopiče za Rdeči križ. Za to delo je za četrtek dobila do dvajset naših rojakinj, ki so napele nekaj ducatov jopičev in pozneje so pletle tudi nogavice. Vse to je šlo skozi Rdeči križ tja, kjer so ljudje najbolj potrebni te pomoči.

Takoj za tem je prišla prošnja od Rdečega križa za šivanje spodnje in spalne obleke v isti namen. Pri tem je bilo par drugih žensk. Mrs. Falle je bila kot vedno zopet zraven in s svojim avtom razvozila našim ženskam pripravljeno blago za šivanje oblek, katerih so napravile nekaj sto ducatov.

Pred dobrim letom, ko so naši fantje začeli odhajati v vojno, se je mrs. Falle zopet domislila nekaj, namreč da bo prišel kmalu čas, ko bodo naši sinovi pričeli krvaveti na bojiščih in treba jim bo naše pomoči. Z našo krvjo se bo marsikomu ohranilo življenje. Tako je bila ona zopet prva oseba, ki si je to zamislila. Šla je na delo. Kolikor ni mogla sama napraviti, je prosila druge za pomoč in organizirala je Slovence in poslala njih imena na pristojno mesto. Tako je bila naša slovenska skupnina prva v tem mestu pripravljena darovati svojo kri za ameriške vojake. Sedaj bo že tretjičkrat treba dati kri v ta namen. Ona se vsakokrat ponovno trudi med Slovenci za to plemenito idejo.

Ko je minulo poletje predsednik Roosevelt proglasil jugoslovanski dan in MacArthurjev dan, so mestne avtoritete poslale povabilo za sodelovanje Hrvatov domu. Mi Slovenci smo bili popolnoma prezrti. Zopet je šla mrs. Falle k mestnemu odboru z vprašanjem, kaj je vzrok, da nismo Slovenci povabljeni na sodelovanje pri praznovanju, saj smo po številu vendar veliko večji kot so Hrvati.

Izvedela je, da so Hrvate znani mestnim avtoritetam, ker imajo svoj narodni dom, kjer se vrše razni banketi, na katere vedno povabijo župana, urednika lokalnega lista in druge bolj pomembne osebe. Iz tega razloga je tudi ta mala skupina Hrvatov znana in bolj upoštevana (za kar jim gre čast) kot pa mi Slovenci. Mrs. Falle jim je povedala, da smo Slovenci dobri državljani, pošten narod, imamo svojo cerkev in večje število podpornih organizacij, h katerim spadamo skoraj vsi. Za dokaz svoji trditvi je sklicala sku-

paj vse društvene tajnike in poslala njih imena pa naslove na pristojno mesto mestne uprave. Nato smo šele Slovenci dobili povabilo, naj sodelujemo kot skupina na prej omenjeni praznovanju.

Na poznejši seji Ameriškega slovenskega združenja je mrs. Falle vso stvar pojasnila, obenem pa priporočala, naj se določi oseba kot zastopnik za Slovence, da se vedo kam obrniti v slučaju, da se bo kakšna stvar vršila in žele našega sodelovanja. Izvoljeni sta bili mrs. L. Francić in mrs. Mary Falle.

Ona je tudi sprožila idejo za slovensko pomožno akcijo, to je, da društva izvolijo svoje zastopnike. O tem je pisala v listih še predno se je stvar pričela. Ko je minulo poletje Ameriško slovensko združenje priredilo svoj piknik v Sushovem parku (znan kot Rooseveltov park), je mrs. Falle stvar tako organizirala, da so žene in dekleta prodajale vojne znamke na pikniku in jih razpečale za \$50. V parku je bila razpeta ameriška zastava, pod katero so nastopili razni govorniki, med njimi župan Sheboygana in tudi pevski klub ASZ s par besedami. Pevke so bile oblečene v lepih slovenskih narodnih nošah, katere so si nekaj časa prej nabavile. Uspeh piknika je bil povsem zadovoljiv v vseh ozirih.

Ko se je ustanovilo ASZ, se je obenem ustanovil tudi ženski pevski odsek, ki ima svoje redne vaje. Nastopil je že na več priredbah in žel priznanje za svoje lepo petje, na kar so pevke lahko ponosne. Njih učiteljica je mlada rojakinja miss Olga Plesec, hči družine John Plesec. Načelnica pevskega kluba pa je mrs. Helena Valentičič. Ako bi slučajno kakšno društvo želelo, da nastopijo na njih prireditvi, se naj obrnejo na učiteljico petja, ali na načelnico, ali pa na organizatorico mrs. Falle.

Zadnja letna seja, ki je bila tudi glavna, se je vršila v Zagozojevi dvorani, v tem letu pa se bodo vršile v Fludernikovih dvorani vsak zadnji torek v mesecu ob 7:30 zvečer. Vsakdo naj si zapomni čas in kraj. Na letni seji so bile na programu razne zanimivosti, ki so vredne, da jih omenim.

Prva točka je bila nastop pevškega kluba, ki je zapel ameriško himno; potem pa "Bratje Slovenci smo, svobodo ljubimo". Nato je bila predstavljena in počaščena kot Slovenska mati mrs. Josephine Sheck, ki ima kot članica ASZ največ sinov pri vojakih—štiri. Tri deklice, oblečene v slovenskih narodnih nošah, so v čast tej materi deklamirale v srce segajočo deklaracijo, katero je zložila mrs. Falle. Deklamirale so Diana Ribič, Mary Kranjc in Elsie Marinšek. Potem pa ji je predsednica izročila v imenu ASZ mal dar v spomin.

Potem so nastopili kot govorniki urednik lokalnega lista C. E. Broughton, Eugene Hicky in rev. Louis Koren, župnik slovenske fars v Sheboyganu. Vsi trije so čestitali mrs. Sheck in mrs. Sircelj in vsem ostalim slovenskim materam, čijih sinovi se bore za nas in svobodo. Govori vseh treh so bili obširni in

pomembni. Škoda je le, da je bilo na seji samo okrog sto ljudi. V sled slabega vremena in pa ker veliko moških dela ponoči, ni bila seja tako obiskana kot bi bila v nasprotnem slučaju. Saj ta organizacija šteje do 300 članov. Na tej seji je bilo ponovno prodanih za \$50 vojnih bondov, društvo pa ima za \$100 vojnih bondov.

Po končani seji je bil prost prigriček in predvajanje filmov, ki jih je snel trgovec Joe Finst. Tako se je zaključila ta seja, ki je bila najbolj pomembna izmed vseh dosedanjih sej.

Pripomniti moram, da se tukajšnji Slovenci bolj in bolj zavedajo, da nam je takšna organizacija kot je ASZ vedno bolj potrebna, kajti nas starejših naseljencev bo vedno manj. Zato je treba, da se združimo v skupino, ker v združenju je moč. Čim večje je število, tem več je glasov. En sam glas je le sam, pa naj pride še iz tako prebrisane glave. Vsaka oseba je zmožna nekaj napraviti, vsega pa ni zmožen nihče. In dela je tukaj vseh vrst in mora biti tudi opravljeno. Zato je potreben nastop nas vseh. Čas je, da se lotimo dela in se pokažemo, da smo lojalni deželci, v kateri živimo. Pomagajmo ji po svojih močeh. Prišli smo kot pošteni Slovenci v to deželo, za katero se žrtvujemo in delamo kot ameriški državljani; in na nas kot pošteni narod je lahko ponosna tudi Amerika.

Iz tega razloga se nam vedno bolj pridružujejo tudi osebe, ki niso izdelale samo štirirazredne ljudske šole kot smo jo mi. Nad polovico naših slovenskih trgovcev in obrtnikov je že pristopilo k ASZ. Pridružili so se nam ne samo zato, ker vedo, da so pri nas prav tako dobrodošli kot smo mi v njih trgovinah, marveč zato, ker se zavedajo, da je sedaj čas, ko je združenje Slovencev najbolj potrebno. Ako bi se združili vsi in skupno delovali za slovensko pomožno akcijo, ki še zbira denar za prizadevanje v starem kraju, bi bil uspeh večji, ker bi delali vsi. Tistih par društvenih zastopnikov ne more vsega napraviti. Ostalo članstvo se pa malo briga za to, ker si mislijo, da bodo že zastopniki storili, kar je treba. To je ena naših največjih napak.

Druga velika napaka med nami pa je zavist napram svojim rojakom. O tej napaki je veliko povedal župnik Koren na seji ASZ. Govornik je kot iz svojih lastnih izkušenj predno je prišel v Sheboygan. Ampak zadel je tudi pri nas v črno. Povedal bi lahko še, da taki ljudje ponižujejo druge rojake. Poudarjal je, da dajmo priznanje

človeku, ki ga zasluži. Moje mnenje pa je, da kritika od ljudi, ki ne mislijo dalj kot od mize do vrat, sploh ne pride v poštev.

Frances Skruba.

V spomin mojemu sorodniku

Chicago.—Brezskrbna mladost! Te besede sem večkrat slišala, ali sama je žalilob nisem bila deležna, ker že v zgodnji mladosti sem začela spoznavati, da cesta marsikaterega od nas je težka in pokrita z vsakovrstnimi težkočami. In to je bil vzrok, da me ni veselilo živeti v mojem rojstnem kraju. Domisljala sem si, ako pojdem po svetu, da se bom izognila marsikateri neprijetni stvari, ki me čaka doma. Ali pozneje sem prišla do prepričanja, da človek se ne more izogniti nobeni stvari, pa če bi šel na konec sveta.

Tako sem si vtepla v glavo, da hočem iti po svetu, pa naj bo kamor hoče. Kam in kako, to je bila zopet druga skrb. Najhuje mi je bilo, ker nisem imela sredstev, ker doma si nisem mogla nič prihraniti. Tako mi pride na misel, da imam v Ameriki sorodnike, ki jih pa nisem poznala, ker tudi njih je usoda poglala po svetu še poprej ko sem jih jaz imela priložnost spoznati. In tako sem se namenila, da se pridružim jim pisati in jih prositi za pomoč. In kako presenečenje, ko sem dobila pismo, za pismom pa vozni list še poprej ko sem se nadejala. In tako se mi je moja želja izpolnila.

O tej priložnosti se hočem spomniti osebe, ki ji moram biti hvaležna, da sem danes v svobodni zemlji, ne pa tane, kjer toliko oziroma brezštevilno ljudi trpi pod peto krvoločnežev. In ta, o katerem hočem par vrstic napisati, je moj moji sestrični. Ko je ona dobila pismo od mene, ki sem jo prosila za pomoč, je bil on takoj pripravljen mi pomagati. On se je celo izrazil, če bi bilo po njegovi volji, da bi bila še lahko poprej v Ameriki. Kar je bilo meni glavno, je bilo to, da sem imela priložnost priti sem.

Frank Venk ni bil meni samo sorodnik, pač pa kakor moj oče. Ko sem 29. decembra leta 1912 prišla z vlakom v Kensington (na Pullman), je bil on in rojak Erzar, ki ga tudi že krije ameriška zemlja, ki sta me čakala na postaji. Moj vlak je imel zamudno in radi tega so me moja sestrična in nje otroci čakali dva dni zama. In tako se je Frank rad pohvalil, da so me vsi čakali, pa me ni bilo, ko je pa on šel na postajo, me je pripeljal domov.

Pozneje, ko je izvedel, da sem začela gledati za delom, mu ni bilo nič kaj všeč. Rekel je, zakaj tako hitim, da imam dosti prostora pri njih, jesti pa tudi; kar se dela tiče, ga bom pa še imela dosti v Ameriki, o čemer sem se pozneje prepričala, da je imel popolnoma prav.

Pozneje, ko sem bila že v službi, sem vedno rada pohitela "domov". Vedno me je bil vesel in vedno je imel prijazno besedo zame. Par let pozneje, ko sem že imela svojo družino, smo mu bili ravno tako dobrodošli; imel je odprto srce za moje otroke, kakor pred leti zame. In otroci moji so bili že tako navajeni, da so že čakali, kdaj mu bo šla roka v žep in bo obdaril vsakega z drobitjem, češ, da bo za "kendi".

Ali Franka sedaj ni več. Ravno ob 30-letnici mojega bivanja v moji novi domovini sem bila obveščena po telefonu, da se mu

bolezen vidoma slabša in da se njegovo življenje bliža h koncu. Ko sem se nemudoma odpravila na pot k njegovi bolniški postelji, me je jako užalostilo, ko sem videla koliko trpi; pa tudi mi je bilo težko radi tega, ker sem bila gotova, da me ni več poznal.

Tako smo čuli pa starega leta zvečer celo noč pri njem, in ko je napočila polnoč, smo vedeli, da se posavlja staro leto od nas. Frank pa v večnost. In tako se je boril s smrtjo celih 13 dni in naposled podlegel nesrečni boleznini raku.

Pokojni Frank Venk je bil rojen v Preznu ob hrvaški meji 12. febr. 1871. V Ameriko je prišel pred 40 leti na 18. cesto in Racine ave., ali kakor so tedaj rekli Central. Tam je bil kakih pet let, oziroma nekoliko časa, da je prišla njegova žena in otroci iz starega kraja. Potem so se pa preselili na Pullman in tam bili toliko časa, da so si prihranili potrebnih sredstev in si kupili svoj dom na zapadni strani Pullmana. In tam je bil Frank do svoje smrti.

Omenim naj še, da smo delali načrte (seveda brez njih vednosti) za njiju zlato poroko, ki sta jo imela slaviti v kratkem. Pa pregovor pravi, da človek ugiblje in dela načrte, usoda pa pride in napravi po svoje, pa se hipno vsi načrti porušeni.

Pokojni je bil član bivše SSPZ društva 19, takoj od ustanovitve tega društva, po združenju pa član št. 490 SNPJ. Tukaj zapušča žalujoco ženo in hčer Wilmo, omoženo Žagar, v Detroitu sina, sestro v New Yorku in več sorodnikov.

Da je bil on priljubljen med rojaki, je pokazal pogreb in krasne cvetlice, ki so mu jih prijatelji poradili v spomin. Tebi, Frank, želim, da bi v miru počival, v miru, ki si ga pravi gotovo zaslužil. Tebi, sestrična, pa moje iskreno sožalje! Edina uteha in tolažba naj bo, da smo vsi na isti poti.

Mrs. J. Malovich, 558.

To in ono iz metropole

Cleveland.—Najprvo moram povedati čitateljem, kakaj zaobne čase bolj redko dopisujem. Vzrok je delo za obstoj, na drugi strani pa razne seje, sestanki, računi itd. To je zmeraj na dnevnem redu. Naj povem, da imam ta teden (od 17. do 24. jan.) najmanj pet sej in pregledovanje računov. Pri Slovenski združni zvezi imam direktorsko sejo in mesečne ter letne račune, kar opravljam že mnogo let. Pri društvu Slovan 3 SDZ (domača organizacija) imam sejo in sem zapisnikar že 17 let.

V soboto, 23. jan. imam pa kar dve važni letni seji, to je clevelandске federacije SNPJ, ki jih posebam že tudi 16 let—od njih ne ustanovitve—in pa občini zbor Slovenskega delavskega doma na Waterloo rd. Ker sem njegov delničar in obenem tudi zastopnik zadruga, se moram seveda udeležiti zborovanja SDD. Vse to je skoraj brezplačno, za boglonaj. Poleg tega pa so še druge aktivnosti in različne predkave, posebno za dnevnik Prosveto jih imam mnogo.

To omenjam radi tega, ker se nekateri grozno hvalijo, koliko delajo na društvenem in kulturnem polju in se jeza nad onimi, ki so drugačnega mišljenja glede njih aktivnosti. Torej moram pa pri dopisovanju prihraniti nekaj časa.

Čitali ste v naši Prosveti poročila o žalostni tragediji zakonske dvojice Krašovec, ki sta bila in ponočevala, svojev. petmesečnega otroka pa namenoma toliko zanemarjala, da je umrl.

(Dalje na 3. strani)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 26. januarja 1920)

Domače vesti. V Calumeta Mich. je umrl slovenski mlajši nar Peter Rupe iz Starega trga v Beli Krajini.

Delavske vesti. Howat, vođa kansaških rudarjev, je bil s petimi tovariši vred izpuščen iz ječe.

Inozemstvo. V okupirani prurški kotlini na Nemškem je izbruhnila splošna stavka.

Sovjetska Rusija. Moskva tisk silno kritizira agresivnost Francije.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (raven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti letar za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cicero \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poltino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Tedensko rešetanje

The Medical Journal, uradno glasilo American Medical Association, organizacije ameriških zdravnikov, je zadnji teden poročal, da je metoda za porod brez bolečin že tako dobro izpopolnjena, da ženska med porodom lahko čita časopis. Iz New Yorka poročajo, da je neka ženska kadila cigareto med porodom.

To se doseže z injekcijo v spodnji del brbenice, kjer je središče živcev za kontrolno prizadetih organov; ti živci so med porodom umrtveni in ženska ne čuti nobene bolečine, dasi je pri polni za-vesti in lahko opazuje svoj porod. Kar je zelo važne, je to, da kosti in mišice delujejo normalno med porodom in za otroka, kakor za mater, nima injekcija nobenih slabih posledic. Ni pa še vsak zdravnik za ta posel, kar je tudi važno. Porod te vrste se mora izvršiti v bolnišnici pod strogim nadzorstvom zdravnika specialista, ki ve, kaj dela.

Najnovjšo metodo poroda brez bolečin sta razvila dr. Robert A. Hingson in dr. Waldo B. Edwards, ki služujeta v Marine Hospitalu v Stapletonu, Staten Island, N. Y., katerega upravlja federalna vlada. Metoda je bila doslej preizkušena v 589 primerih poroda v tej bolnišnici in osemnajstih drugih klinikah po deželi in v vseh teh slučajih so umrli le trije novorojenčki, ampak iz drugih razlogov, ne zaradi injekcije na materi; vse ženske v teh primerih so zdrave in normalne.

To je v resnici eden največjih napredkov na polju medicinske znanosti.

Zadnje dni, ko je bil izredno hud mrz pod ničlo na srednjem zapadu Amerike, so se nekateri tolažili: Le potrpiamo, to je malo napram mrazu v Rusiji.

Ali ni čudno, kako učinkovito deluje psihološka medicina, da je smola nekje drugje vedno večja in hujska kot je njegova?—

Ta "medicina" lahko velja tudi za ameriške plačevalce dohodninskega davka, ki danes tako jamrajo, kakor da so najbolj tepeni ljudje na svetu. Le pogledjmo malo na Angleško, kako tam plačujejo dohodninski davek. Ameriški normalni davek znaša letos 6%, z dodatnimi davki (surtax) vred pa 13% na prvih \$2000 davku podvrženega letnega dohodka, dočim je v Angliji normalni davek 32 in pol odstotka od prvih \$600 letnega dohodka po odbitku izjemščine. Oženjeni Američan si lahko odbije \$1200 na leto, oženjeni Anglež si pa sme odbiti le \$560 na leto.

Vidite veliko razliko? Torej smo lahko veseli, da smo v Ameriki! —

Divja stavka rudarjev na antracitu v Penni, ki je trajala okrog dvajset dni, je lep dokaz, kako gredo stvari, kjer ni demokracije. Zadnja konvencija unije UMW, katero je kontroliral Lewis, ki ne veruje v demokracijo, je zvišala članom rudarske unije članarino za 50c na mesec. Lewis ni vprašal članov, če je večina zadovoljna, ni dal poviška na splošno glasovanje, temveč jim je kar diktiral povišek.

Na drugi strani se pa lokalni voditelji rudarjev tudi niso vprašali, če je nezadovoljnost proti povišku članarine predmet za stavko na podlagi pogodbe, ki jo ima unija z operatorji, kakor na podlagi častne besede, katero je dala unija vladi, da med vojno ne bo stavke. Enostavno so pogazili pogodbo, častno besedo in pravila svoje unije in ustavili delo v rovih. Tako gre, kadar se voditelji unije, veliki in mali, ne ozirajo na demokracijo. . . Nič bolj ni, kakor pri kapitalistih, ki se tudi ne ozirajo na demokracijo. . .

Doktor Kljukec iz Berlina je pred dnevi presenetil Nemce, ko jim je povedal, da imajo Rusi letos več vojakov in več bojnega materiala, kakor so ga imeli lani. Kljukec je nehote povedal resnico Nemcem—ni pa povedal, da se je doslej vedno zlagal, kadar je gozdeval, da Rusija ne prejema nobene pomoči iz Anglije in Amerike, kajti nemške podmornice potopijo na potu.

Edward R. Stettinius, upravitelj ameriške "lend-lease" administracije, je 21. januarja poročal, da je Amerika že poslala Rusiji čez 3200 tankov, 2600 bojnih letal in 81.000 avtotrukov poleg drugih potrebščin; pomoč pa je še večja, če se prštejejo tudi tanki, letala in drugo iz Anglije.

Kljukec je dalje zamolčal, da je zavezniška ofenziva v Afriki potegnila veliko množino bojnih letal in vojaštva z ruske fronte, kar je sorazmerno povečalo rusko bojno silo in dalo ruskim armadam udarni zamah, ki ga Hitlerjeve horde ne morejo ustaviti.

O, da, doktor Kljukec iz Berlina bo moral kmalu povedati, da imajo tudi Američani in Angleži letos veliko več vojaštva in veliko, veliko več bojne opreme, kakor so je imeli lani. . .

Brat Tone Šabec, urednik Enakopravnosti, si je v svojem uvodniku od 20. t. m. privoščil grobo šalo, katero pa mu odpuščamo, ker vemo, kako rad se pusti potegniti. Uvrstil nas je med—nacifašiste in reacionarje zato, ker nočemo kot pijani z njim vred drveti za "plazom partizanov." V tem momentu so Šabec "partizani" demokratsko gibanje, bojevniki za demokracijo z Rooseveltom in Wallacejem vred pa paktirajo z nacifašisti! Come, come — zbudite se, Tone, zbudite, da ne boš spet razočaran!

Kje je veliki ruski junak, maršal Timošenko? Že od zadnjega poletja je izginito njegovo ime iz novjetskih vojnih poročil, pred nekaj tedni je pa bilo rečeno v nekem poročilu, da je bil Timošenko prestavljen na severno fronto pred Leningradom. Ko je pred dnevi prišla ofenziva na tej fronti, so pa iz Moskve poročali, da jo vodi maršal Vorosilov in general Žukov. Timošenka spet ni bilo nikjer. Mogoče bodo kaj več vedeli o tej zagonetki oni, ki so zadnjega 19. julija na vneslovanski dan v Soldiers Fieldu v Chicagu nosili ogromno sliko junaka Timošenka poleg ogromne slike junaka Draže Mihajlovića. . . Zadnjega, ki jim je bil takrat mali bog, danes na debelo oblijavajo s šmirom. . .

Ruski vojaki v abčili v nekem kraju centralne fronte.

Vesti z jugoslovanske fronte

Poročila Jugoslovanskega informacijskega centra in drugih virov

LONDONSKI RADIO O POLOŽAJU NA BALKANU

Govor prof. dr. Lavrina dne 17. januarja 1943

V teku londonske radioddaje v slovenski in prof. Lavrin najprej poročal o vojaških dogodkih in poudarjal ogromni obseg, katerega je zavzelo prodiranje ruskih čet, ki so že zaprele v past oblegovalce Stalingrada in zdaj že resno ogrožajo Rostov. Tudi v severni Afriki so osiše zadele hude nesreče.

Da bi te svoje težke izgube nadomestil, pritiska Hitler na svoje hlapce: Madžarsko, Rumunijo in Bolgarsko, da bi mu odstopile čimveč vojakov. Vsi se sicer tresejo od strahu, a tem povim zahtevam se vendar upirajo. Celo Italija, ki je edini zaveznik Nemčije, ni prijateljskega razpoloženja. Nevtralne države pa se Hitlerja ne boje več, ker je oslabljen. Med zasuzjenimi narodi je sabotaža vsak dan hujska.

Tako je prišlo zdaj do tega, da Nemcem, ki so sanjali o osvajanju vsega sveta, Goebbels mora zdaj priznati, da je obstoj nemškega naroda na kocki in da mu preti poguba, ako ne napne vseh svojih sil in ne žrtvuje svoje dragocene arijske krvi. Že prej je bil general Dietmar pripravil nemško javnost na nove žrtve. Nemčija se probuja iz svojih blaženih sanj in vidi, da je ostala osamljena brez prijatelja na vsem širokem svetu.

vsakomur, ki bi si hotel prilastiti le ped turške zemlje. Turčija ostaja zvesta svoji zvezi z Veliko Britanijo, a kar se tiče Sovjetske Rusije, je dodal Saradoglu, so turški odnosi z njo jako dobri. Izjavil je tudi, da Turčija namerava po vojni obnoviti svoje zveze z balkanskimi državami.

Gerilija v Jugoslaviji

Washington, 17. januarja (O. N.A.). — Jugoslovanski gerilci so zopet na delu in prizadevajo nacifašističnim osvojevalcem mnogo britkih ur.

Gerilci so si zgradili svojo lastno vojno industrijo, kjer izdelujejo orožje in so organizirali tudi propagandno industrijo, ki skrbi zato, da domači narod čuje stvari, ki bi jih Goebbels raje zamočal. Journale d'Italia, važen italijanski časopis, poroča, da imajo italijanske čete v Jugoslaviji "zelo težko življenje" in da je "sovražnik vsepovsod."

Neka gerilska skupina je pogrnala v zrak vlak na progi Dunaj-Sofija med Subotico in Belgradom; časopisje iz Stockholma poroča, da je bilo 22 oseb mrtvih in da so bile tračnice na dolžini na več nego pol milje razdrte.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

Rumunske izgube v Rusiji
London, 16. januarja (Radio-prejemna služba). — Rumuni so izgubili v Rusiji približno 400.000 vojakov padlih, ranjenih in ujetih. Londonski Times poroča o nevolji rumunskega naroda, ki noče še naprej prinašati tisočih žrtev; londonski list je mnenja, da je Antonescu o priključitvi svojega sestanka s Hitlerjem položaj objasniti in razčistiti. Nemci so zdaj osredotočili ves svoj napor na eksploatacijo rumunskega petroleja, kjer so vse vrtele posebno pa one v Ploestiu močno zastražili, ker je bilo tam že precej nemirov.

Iz Turčije
London, 16. januarja (Radio-prejemna služba). — Turški ministri predsednik Saradoglu je izjavil dopisnikom velikih londonskih časopisov, da se bo Turčija z vso odločnostjo upra-

ja pred policijo in sodiščem, pred katerim je obtožen, da je kršil postavo. Ampak se zopet lahko zgodi, kot se je v zadevi dvojice Krašovec, da se bo našel kakšen sodnik ali usmiljena porota in ga oprostila. Pokaži jim nekaj stotakov ali tisočakov, pa si prost. To se dela menda tudi v vojnem času. Torej taki brezvestni delajo pomanjkanje in draginjo.

Kot lojalen državljan te velike in deloma še svobodne dežele rečem, da imamo sedaj na krmlu sicer dobro vlado ali administracijo, ali proti profitarjem, brezvestnežem in korupcionistom ne postopa dovolj strogo.

Ravno sedaj smo prejeli pismo od našega sina Stanleyja, ki je šel k vojakom dva dni pred božičem. Nahaja se v velikem taborišču v državi Texas, kjer jih vežbajo za uničenje sovražnika. Piše, da se mu vojaški stan dopade. Tisti kraji so podpisane, mu še precej znani, ker sem kot "večni popotnik" tam že hodil oziroma se vozil na mojem obširnem potovanju. Spominjam se še marsikaj iz te države, ki je največja izmed vseh ameriških držav. V pretežni večini je pušta, neobjudena in neobdelana. Stanley pravi, da se dobro učijo vojaških stvari in bo gotovo napravil svojo dolžnost. Želimo mu vse najboljše, kot vsem drugim.

Zadnje dni je bil poklican že drugi na naborno preiskavo moj drugi sin Edward, star 19 let. Ako bo še on poklican, bova z mojo Cilko zopet sama ostala, kot prvo leto, ko sva stopila v zakonski stan — "jarem sv. Lukeža."

Ko opazujem ljudi, ki gredo na delo in z dela, vidim, kako mešanica je to. Med njimi so prav stari, tudi nad 70-letniki in prav mladi, pod 16. ali 17. letom. Vse se preriva na pouličnih in busih, ker z avti se zdaj zelo nervozni in razdražljivi, posebno oni, ki ponosi delajo. Tudi takih zdaj veliko dela, ki so bili že več let na penziji.

Kdo bi si pred leti kaj takega mislil. Vsi se še dobro spominjamo časov pred to vojno, posebno v letih 1930-1939. Takrat je bil še mlad človek v svoji najboljši moški dobi "prestar" za delodajalce in po 40. letu starosti je že težko dobil delo. Sedaj so pa dobri stari in otroci šepasti in kruljevi, brez roke ali noge ali mogoče pohabljeni. Za vse dobijo kakšno primerno delo, kakršnega so sposobni opravljati.

Res se časi spreminjajo. In spreminili se bodo veliko tudi takoj po vojni, ko za mnoge, mnoge ne bo dela, če bodo imeli kapitalisti proste roke in delali, kar bodo hoteli. Lahko se zopet

zgodí, da bodo mnogi izgubili svoje hiše in posestva, katera so kupili sedaj med vojno, toda ne plačali v celoti.

Clevelandski urad za kontrolo rente je obložen s prošnjami za povišanje stanarine, kajti veliko lastnikov stanovanj zahteva povišanje za svoje najemnike. Nekateri so do tega upravičeni, veliko pa je takih, ki mislijo ali povišajo stanarino kakor se jim poljubi. Poznamo mnogo takih, ki kriče, da bi zanje ne smelo biti nobene postave, da nima nihče pravice določati stanarino v njih stanovanjih. To so trmasti in domišljivi individualistični "robustneži" Coolidge-Hooverjeve šole. Sami bi pa najraje dobili vse napol zastoj. Vidijo le sebe, vse druge naj vzame hudič.

Naši in drugi fantje še vedno odhajajo k vojakom. Na clevelandskih ulicah je še vedno led in je zelo nevarno za hojo. Mnogo ljudi se je pri padcu na ledu poškodovalo, nekateri celo smrtno. Tako tudi neki Slovenec po imenu Valencič. Torej vse vrste nesreče pridejo nad ljudi. Sedaj je spet pritisnil mraz v clevelandski okolici. Ampak dovolj za danes.

Anton Jankovich, zastopnik.

Relif ameriških prijateljev Jugoslavije

Predstavniki "United Yugoslav Relief Funda" in odgovorne ameriške ustanove imajo konferenco o razpravljanju, kako na najboljši način pošiljati pomoč jugoslovanskim vojnim ujetnikom in jugoslovanski mladini, ki trpi in strada pod okupacijo. V teku teh konferenc je bilo nekaj točk programa spreminjenih.

Vsem je znano pošiljanje paketov vojnim ujetnikom.

Od sedaj naprej te vrste pošiljk ne bodo več predstavljale glavno podporo, katero "United Yugoslav Relief Fund" daje jugoslovanskim vojnim ujetnikom. Nov program o podpori je bil že narejen v skladu z ameriškim Rdečim križem in "President's War Relief Control Boardom". Cilj tega programa je, da se prepreči ponavljanja v vprašanih pomoči.

V tem prenovljenem programu podpore je bilo 2.000.000 dolarjev fonda "United Yugoslav Reliefa" porabljenih za zelo važne potrebe, kakor na primer za specialne pošiljke invalidnim ujetnikom. Ker nam je vsem znano, pod kakšnimi okoliščini živijo ti ujetniki v teh dneh, bomo lahko razumeli, zakaj so takšne pošiljke hrane tako velike važnosti. Na ta način bo mnogo naših junakov zopet v stanju, da zdrže napore ujetniške življenja.

Drugi tip novih pošiljk je prva pomoč, ki bi se sestavljala povečini iz neke vrste priročne spoteke za prvo pomoč.

V kolikor bo mogoče, bo dana podpora tudi jugoslovanski mladini s sodelovanjem mednarodnega Rdečega križa.

Ta novi program relifa je v popolnem skladu s cilji kampanje "Yugoslav Relief Funda".

Gotovo je vsem znano, da "United Yugoslav Relief Fund", ki je registriran pri "President's War Relief Control Boardu" (No. 470) ima gospo Roosevelt in kraljico Marijo kot zaščitnici in da ta United Yugoslav Relief Fund deluje kot največja organizacija v tej deželi.

Državni podtajnik Sumner Welles je objavil "Yugoslav Relief Fundu" svojo moralno pomoč ter je naglasil važnost, da narod te dežele doprinese kolikor more za podporne cilje Jugoslaviji. V nekem drugem pismu izraža upanje, da bo Yugoslav Relief Fund imel popoln uspeh, da zbere vsoto 2.000.000 dolarjev.

Ni potrebno opominjati jugoslovanske narode o važnosti in veličini tega nabora. Naj bi vsak uvidel resnico, da "United Yugoslav Relief Fund" že sodeluje z mnogimi "American War Chest", posebno v Californiji in da je to velik začetek še večjega nabora, ki sledi.

(Poslano od organizacije American Friends of Jugoslavia.)

Najzaželjivejše dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveta." Ali jih želite vsak dan?

Domača fronta

Office of War Information Foreign Language Division, Washington, D. C.

Poročilo z delavske fronte

V teku tega leta bo precej dalekosežnih sprememb v metodah, kako naj se vporablja nove množice vojnih delavcev in pridrže naše sedanje delavske sile na delu, kjer so sedaj — razen, kar se tiče onih, ki stopijo v armado. V avtomobilski industriji se pripravljajo program, katerega svrha je, da se prepreči nepotrebno premenjavanje delavcev in da, kjerkoli se kaka tovarna začasno zapre zaradi produkcijskih sprememb, se delavcem, ki dobijo delo drugje, zajame, da se lahko povrne na prejšnje delo brez izgube senioritete.

Vzlic velikemu pritisku širrom dežele, da se vojna produkcija pospeši, se je sedem vladnih departamentov združilo v prizadevanju, da ostanejo v polni veljavi oni državni zakoni v zaščito delavcev, ki obvarujejo njihovo zdravje in blagor in naj se nikakor ne krši federalna prepoved proti uposlitvi otrok pod starostjo 16 let.

Primerna prehrana — del vojne napore

Vlada Združenih držav naglašča čim dalje bolj, kako je primerna prehrana važna za vojni napor.

Obširne preiskave o prehrani (dijeti) v raznih krajih in med raznimi meznimi skupinami so dognale, da mnogi ljudje imajo neprimerno prehrano, ker ne vedo, kake vrste jedi so potrebne za njihovo posebno vrsto dela.

Zato vlada obvešča javnost o najnovejših odkritjih glede količine vitaminov, mineralij in drugih nujno potrebnih sestavin primerne prehrane. Na podlagi istih vlada predpisuje primerne vrste prehrane in skuša prilagoditi na poljedelsko produkcijo, da se prilagodi pridelovanju zadostnih količin takih jedi. Dodatno se proučuje razvoj predelovalnih metod in priprav, ki naj bi kolikor mogoče obdržale hranilno vrednost jedi.

Posebna pažnja se polaga na skupine z nizkimi dohodki. Pripravljajo se sezname minimalnih količin raznih jedi, potrebnih za razne starosti in strokovne skupine. V teh dietah je pomembna količina jajc, mleka in listnatih zelenjav, ki jih vsebujejo.

Na primer cenena prehrana za zmerno aktivno žensko vsebuje štiri jajca in eden in pol funta mesa oziroma perutnine ali ribe na teden in dva kozarca mleka na dan. Zelenjav, kot so zelje, korenje, stročji fižol in paradižniki se priporočajo kot hranilni, dasi ne dragi viri vitaminov in mineralij.

Domača oskrba gumlja

Galoše, gumijevе cevi za vrt, z gumijem prevlečene dežne plašče, moderne in pasove, kakor tudi druge domače gumijevе predmete morate čuvati pred vročino, solnčno svetlobo, oljem, maščobo in katranom, kakor nasvetuje vsem urad za upravljanje cen (Office of Price Administration).

"Vaša dolžnost je paziti, da to, kar imate, traja čim dalj — vsled boljše oskrbe in domačega popraviljanja," pravi OPA. "Vojna na Pacifiku je pretrgala vire skoraj vsakega kosčka našega surovega gumlja. Takorekoč ves gumij, ki ga še imamo, in umetni (sintetični) gumij, ki smo ga v stanu izdelati, se mora porabiti za vojne potrebe. Pazite na sovražnike gumija. Shranite predmete na primeren način. Odstranite vso nesnago. Popravite pravočasno. To so nekateri nasveti, kako naj gumij ostane "mlad". Za shrambo gumijevih predmetov naj služijo hladni, temni prostori, proč od cevi za gorko vodo, paro in vroči zrak. V sled

gorkote in solnčne svetlobe se gumij kvari in počí. Ako je skvartjen predmed deloma iz suhna, mora biti prostor za shrambo ne le teman in hladen, marveč tudi suh. Drugeče utegne priti plesnoba na sukno.

Gumijevi predmeti se ne smejo pregibati ali povsem zviti, predno se denejo stran. Kjerkoli je to neizogibno potrebno, je dobro izprašiti pregibe z malo "talkovega" prahu ali koruznega škroba, da se ne prilepijo.

Olje, maščoba in katran povzročajo, da se gumij napihne in oslabša, ako ostane na istem predolgo časa. Po navadi zadržuje umivanje z milom in gorko vodo, da se odpravijo madeži. Ako to ni uspešno, namočite gobo s kako navadno kemično čistilno tekočino, toda skrbno, kajti taka čistila kvarijo gumij, ako ostanejo predolgo v dotiki z istim, več kot dve ali tri minute.

Ako je gumij drugače v dobrem stanju, popravite sami male razpoke ali obnošena mesta. Lahki popravki se morejo izvršiti doma s pomočjo gumijevih krp, ki malo stanejo.

Tedenski pregled

Office of War Information Foreign Language Division, Washington, D. C.

Lend Lease

Tekoči dogodki dokazujejo, da edinstvo med narodi, osnovana na sporazumljenju in vzajemnem spoštovanju, pomeni edino nado za bodočnost.

Takozvane "lend-lease" operacije nadalje označujejo pomen take edinstvi. Prenosi, izvedeni po "lend-lease" zakonu, niso trgovska posojila drugim narodom. To so prispevki materiala v skupen sklad, s katerim se vodi skupna vojna. V povračilo drugi Združeni narodi prispevajo z vsemi svojimi močmi k skupni borbi — z vojniki, materialom in stroji. Oni nam dajejo one vrste orožja in zalog, ki jih mi moramo boljše rabiti kot oni. Resnični stroški vojne se ne morejo meriti; niti primerjati, niti plačati z denarjem. Isti se morajo poravnati in se poravnavajo s krvjo in trudom.

Ko je kongres meseca marca 1941 sprejel "lend-lease" zakon, je bila edina svrha istega "pospešiti obrambo Združenih držav". Dasi nismo bili še v vojni z napadalnimi državami, so njihovi neprovocirani napadi na miroljubne dežele in uspeh njihovega programa za svetovno nadvlado ogrožali našo lastno varnost. Zato smo se odločili razširiti "lend-lease" pomoč na miroljubne narode, ki so se že borili z osiščem in druge, ki utegnajo biti ogroženi. Ob času, ko je bil ta zakon sprejet, je obstojala možnost, da, ako z vso težo ameriškega gospodarskega bogastva pospešimo podpiramo one dežele, ki se borijo proti osišču, utegnemo zagotoviti poraz osišča, ne da bi šli sami v vojno. Izdajalski napad na Pearl Harbor pa je zopet dokazal, da noben narod ni bil varen pred napadom osišča.

Do dne 7. decembra 1941 je "lend-lease" imel razne važne posledice. Veliki Britaniji, ki je sama nosila breme do 21. junija onega leta, do dneva, ko so naciji vdrl v Rusijo — je bila zagotovljena naša neomejena materialna podpora. Po nacijskem napadu na Rusijo so armade Sovjetov v svoji stiski začele dobivati zaloge od nas. V teku leta je "lend-lease" program povzročil veliko razširjenje naših produkcijskih možnosti. Metoda "cash-and-carry" (izvoz proti plačilu v gotovini), po kateri so vlade v potrebi vojnega materiala pisarale svoja naročila direktno z ameriškimi tovarnami, je bila nadomeščena s centralnim upravljanjem vojnih kontraktov po vladi. Na ta način so naše osnove za "totalno obrambo" pripravile tla za težjo nalogo vojne šarne.

Od Pearl Harborja dalje je bil "Lend-lease" eno naših poglavitnih sredstev, da se z vojno približamo našim sovražnikom s tem, da zalagamo naše zavezničke z vojnim materialom in orožjem za rabo proti osišču v vseh delih sveta in da za zavezniške vojake in civilna prebivalstva

preskrbujemo postrežbe, hrano in nujno potrebne zaloge, kjerkoli so jako potrebne.

Skupna vrednost "lend-lease" pomoči s strani Združenih držav od 11. marca 1941 do 30. novembra 1942 je bila približno 7 in pol milijarde dolarjev. Dolarška vrednost blaga in postrežb, ki jih smo mi dobili v povračilo, je bila manj kot smo dali našim zaveznikom, ali njihova vojna je bila za nas ogromna. Kjerkoli so bili naši bojevniki nastanjeni na tujih tleh v deželah naših prijateljev, so jih tamošnje vlade preskrbovale z mnogim, kar so potrebovali. Kjerkoli je bilo mogoče, so dobivali kurivo in nadomestilne dele za svoje stroje. Dobivali so tamošnje pridelke za živež. Zračna pristanišča, mornariške postaje in ladjedelnice so bile postavljene na razpolago naših bojnih čet in zaščita je bila dana našim ladjam na morju in vojakom na kopnem. Dodatno smo z "lend-lease" aranžmom dobili znatne količine prepotrebni surovin in drugi produkti se pripravljajo za prevoz v bližnji bodočnosti.

Več ko polovica vseh "lend-lease" zalog, ki smo jih izvozili l. 1942, so bili vojaški predmeti. Ameriški tanki in aeroplani so igrali važno vlogo v britanskih pogonih v severni Afriki od jeseni 1941 naprej. Britanski piloti so preletali Evropo z letali, napravljenimi v Ameriki, uničujoč nacijske letalce in razdevajoč nacijska vojna središča z našim razstrelivom. Rusi so rabili naša letala in naše tanke v stalno večjih količinah proti nacijskem. Odkar je bila burmska cesta izgubljena, se naša "lend-lease" pomoč za Kitajsko prevaža iz Indije po najbolj nevarni zračni poti na svetu — čez Himalajsko gorovje. Kitajski zračni kadeti, izvežbani v tej deželi, so se tudi povrnili v svojo domovino v letalih.

Do konca zadnjega oktobra smo pod "lend-lease" programom izvozili industrialno opremo in materiala v vrednosti nekaj čez eno milijardo dolarjev in poljedelskih pridelkov, večnoma hrane, v vrednosti druge milijarde. Količine industrialnega materiala, poslanega v inozemstvo, tvorijo pa le majhen del skupne ameriške zaloge. Stroji in strojno orožje, ki smo ga poslali zaveznikom, dasi je bilo le majhen del naše domače produkcije, je bilo vendarle jako važno za vojno produkcijo in je prihranilo znaten obseg ladjakega prostora, ki bi se bil drugače porabil za prevoz popolnoma dovršenih municij, ki rabijo več prostora. Naš izvoz živeža je bil zlasti važen za Anglijo in Sovjetsko Rusijo, dasi količina izvoza ni bila velika v primeri z našo skupno zalogo živeža in našo skupno produkcijo živeža. Ravno tako naša ameriška hrana rešuje od sestradanja mnogo tisoč ljudi v severni Afriki in na Srednjem vzhodu.

Lend-lease je eno izmed najbolj sigurnih jamstev vzajemne pomoči med Združenimi narodi v vojni za svobodo proti banditom osišča, ki so v svojem stremljenju osvojevanja hoteli razdvojiti narode drug od drugega.

Amerika se bori za trajni mir
Philadelphia, Pa., 25. jan. — Podpredsednik Henry A. Wallace je dejal, da se Američani ne bore v tej vojni za drugo versajsko pogodbo, temveč za trajni mir. Tak mir mora slediti zmagi, ki izloči vse sledovne vojne razpoloženja v agresivnih državah.

The Quickest, Surest Way YOU Can Help Win This War. Buy Defense BONDS — STAMPS Now!

DOLGA ROKA

S. M. GARDENHIRE

(Se nadaljuje.)

Zaloputnil je vrata. In slišala sva, kako je od jeze zakričal. Connors pa se je prav pri- srčno smejal, ko sva šla po stopnicah na cesto. "Pojdite," je rekel, me prijel za roko ter me vedel proti stranski ulici, kjer so bile duri na dvorišče. "Počakajva se en hip, da vidite tudi steber pri vratih, s katerim so vsled predčas- nih dogodkov prekinjeno delo, ki je je začel doktor Haslam, pietetno končali. Videli boste, da je steber napravljen iz umetnega kamna, iz neke cementne mase in da se le malo v barvi razlikuje od prejšnjega stebra. To ni samo iz- govor, da boste lažje razumeli, zakaj hočem še nekoliko nadzorovati hišo; če pogledate proti zgornjemu oknu, ki je obrnjeno proti dvorišču, boste opazili, da se tudi hišni gospodar še za- nima za najine korake."

Ubogal sem, in takoj je nekdo s silo zaprl šaluzije na zgornjem oknu. Moj spremljevalec se je natihoma smejal in je šel dalje v smeri proti cestni železnici.

"Kaj naj to pomeni?" sem vprašal, ko sva čakala pri postajališču. "Da je Sadler navaden lopov, sem že prej vedel; da pa je policija osle- paril, me je pa vendarle iznenadilo. Da se bo nesramno obnašal, sem tudi vedel vnaprej; da, moreva govoriti o sreči, da naju je sploh pustil v hišo, toda kaj se je zdaj pravzaprav zgodilo?" Connorsov odgovor na moje vprašanje mi je bil zelo nerazumljiv.

"Indijanci imajo nenavadno človekoljubno navado pri načinu, kako spravljajo mrtvece," je pripomnil. "Človekoljubne jih imenujem, ker se pri teh sploh ne žalijo čustva živčevih. Ne zazidajo svojih mrtvih v grobnico, ne zakoplje- jo jih v zemljo, da jih požoro črvi. Zavijejo jih v živalske kože, ter jih puste na kakem holmcu, da jih solnce posuši."

"O čem pa govorite?" sem vprašal začuden. "Ah, o nič važnem!" je smeje pripomnil. "To- da zdi se mi, da sem truden. In nočem več fi- lozofirati. To bo tudi vam bolj ugajalo. Tu prihaja sicer najin voz."

Nato se je vtopil, kakor se je večkrat dogajalo, v tiho premišljevanje, in nisem ga motil niti z eno besedo, dokler nisva dospela zopet v njegovo stanovanje. Kakor hitro pa je vstopil v atelje, se je izpremenilo vse njegovo obna- šanje. Sledel je svojo suktno, oblekel široko, udobno jopo, ki jo je navadno nosil doma, in je opazoval svoje slike z običajno nežnostjo.

"Enkrat," je rekel, "vam bom čital neki pri- vatisimim o ženski lepoti, za zdaj vas pa pro- sim, da občudujete fizionomijo mojega vrliga Dupina. Če bi bil pri nas, tedaj bi bil pač naj- jin obisk v Banning Street nepotreben. Zdaj smo vsaj na jasnem glede treh točk. Prvič: mo- rilec mrs. Sandove ni zapustil hiše po izvrše- nem umoru; drugič: in vendar je policija pri hišni preiskavi očitvidno dognala, kdo da je bil v hiši; tretjič je bil doktor Sadler fakično spodaj na hodniku, ko je bila mrs. Sands v prvem nadstropju ustreljena."

"Nekaka čudna sestavitev neoporečnih dej- stev, če ni drugih, s katerimi bi se mogla po- jasniti zadeva. Vi ste, kolikor vem, v popol- noma dobrih razmerah, dragi prijatelj, toda doktorja Haslama so smatrali za bogatega; vaša tačba bo precejšnje premoženje podedovala."

Motril sem ga, ne da bi ga razumel. "Eksistira oporoka," je rekel čez nekaj časa. "Sadler je seveda dedič."

"To fakično ni, toda midva nočeva zdaj raz- motrivati jurističnih vprašanj. Pri teh okoli- ščinah ne bodo njegovi sorodniki — seveda, če je oporoka v njegov prospah — izpodbijali prav- ice mrs. Barristerjeve."

"Njegovi sorodniki? Da, moj dragi Connors, mož vendar še živi in je mnogo mlajši nego mrs. Barrister!"

"Mogoče — živi. Toda premotriva zadevo. Doktor Sadlerjeva trditev, da je videl strica vaše žene v trenutku po zločinu, ni resnična. Če bi bila resnična, tedaj bi ga policija tudi vi- dela, kajti jasno je, da so takoj temeljito pre- iskali hišo. Nadalje je laž, če trdi, da je doktor Haslam pobegnul čez streho. Najbolj čudno se- veda se mi je zdelo, da bi doktor Haslam sploh pobegnul. In tako sem šel s skednja, ker sem videl takoj, da je bila zaklopnica dotičnega podstrešnega okna pritrjena z zarjavelo klju- čavnico, in da sta bili ključavnica in šipa polni že več mesecev starih pajčevin. O tem se ni mogel nihče motiti, in bal sem se, da bi doktor Sadler to opazil ter začel sumiti, vsled česar bi postal oprezen. Policija, ki je verjela nje- govemu pripovedovanju, ga ni prisilila, da si je izmislil to pravljico o podstrešnem oknu."

"Toda, moj dragi prijatelj," sem ugovarjal, "kam naj naju vse to dovede? Zaključki, ki se morejo iz tega sklepati, nikakor ne morejo biti resnični, in kako ste prišli do tega, da ste go- vorili o zakonu in o vdovcu?"

"Ker je bil poročen in ker je zdaj vdovec," je bil odgovor. "Kakor sem vam že povedal, mi je bil slučaj zanimiv. Vsled tega sem se ž njim temeljito bavil, predno ste se vi vrnili v mesto. Dejstva, o katerih so poročali časopisi in katerih pomen sem natančno preiskal, so vzbujali v meni sum. Posrečilo se mi je izve- deti, da se je Sadler pred šestimi meseci po- ročil. Vsled tega je moral svojo ženo kar hi- poma izgubiti."

Čudil sem se, kako se je Connors izpremenil. Gledal me je skoraj s humorističnim izrazom. Da se bo o tej stvari šalil, nisem pričakoval. In ko se je zdaj okrenil, sem molče čakal, kaj bo še povedal.

"Zdi se mi, da sva za danes dovolj storila," je pripomnil. "Zdaj moram dejstva, ki sem jih zbral, lepo urediti ter jih morda predložiti svo- jemu prijatelju, nadzorniku Pavlu. Ta je do- ber detektiv — do gotove meje. Svojim damam vsekako morete povedati, da rodbina ne bo več dolgo omadeževana, kar se zdaj damam do- zdeva."

"To bi nas seveda zelo potolažilo," sem rekel dvomeče. "Obe dami vam zelo zaupata..."

"Kar me tudi tolaži," je pripomnil ter se nam- smehnil.

Šel sem iz ateljeja ter slišal na hodniku še ostro zvonjenje telefona. Kaj je hotel Connors pravzaprav sporočiti nadzorniku, mi ni bilo prav jasno. V to zamišljen sem šel v svojo pi- sarno in kmalu na to domov.

Niti svoji ženi, niti tašči nisem povedal o obisku v Banning Street, niti jima nisem po- vedal, kar mi je Connors naročil. Kar sem si- šal, me je le motilo, kajti v tem nisem videl niti najmanjšega migljaja o tem, kje je doktor Haslam in kar bi vsaj nekoliko olajšalo njegov zločin. Da je bil Sadler lopov, po mojem nazi- ranju ni prav nič izpremenilo vse zadeve.

Noč je bila precej nemirna za me. Jennie in mrs. Barrister nista bili popolnoma dobro raz- položeni. Vsled tega sem spal precej dolgo in sem prišel k zajtrku, kakor drugi precej slabo razpoložen. Odkar smo se vrnili s potovanja, kar nismo uredili svojega hišnega reda. In ne- kako nerad sem se spominjal prejšnjega miru in prejšnje sreče. Žalostna obraza obeh žensk pa sta izpremenila mojo jezo v sočutje.

(Dalje prihodnjič.)

Dve nevesti

Spisal C. Golar

I.

"Saj sem tvoj, ali kača! De- ja- la je, da me pride poklicat. Sko- zi okno bo pogledala in jaz mo- ram z njo. Tončka, ne veš, kako se bojim!"

"Le nič se nikar ne boj, saj te jaz ne pustim! Le naj še pri- de kača, udarila jo bom! Vstani- va, poglej, solnce je že zašlo!"

Vstala sta in, držeč se za roko, šla proti čredi, ki je polegla sre- di planice. Pusto in tiho je bilo Gradišče, tu in tam se je zganil bršljan, drobna ptica se je skrila v grmovju in vtiki macesen je stal sam sredi zapuščene grob- lje, po kateri so se razprostirale temne sence. Gora je črnela in se nemo zavijala v noč, le gori na vrhu je lezala megla, kakor bi gledala v dolino bela žena. Solnce ni več bilo, za gozdovi pa se je utrinjalo in mrkalo in za- padno nebo so zakrivali oblaki z rdečim plaščem.

"Andrejko je švignil s šibo, da je zavrslo po zraku in zaklical: "Ho- go, ali ste se napasle, ma- roge!"

"Janček, janček," je vabila,

Tončka, "vstani, gremo domov! Zda- je bo prikazala gospodična, ali te ni strah?"

Jagne je priskočilo in za- zvenkljalo z zvončkom, dve beli glavi sta skočili skupaj, začela se je prerivati vsa čreda proti bregu in se zagnala v dolino. Prvi je šel oven in moško pritr- jeval z rogovi, za njim sta silili dve ovci ter tlačali druga v dru- go, katera bo prva. Sredi teka sta se ustavila dva janjca in se nasookčala, začelo se je potkrav- vanje s trdimi bučicami, dokler ni padla Andrejkova palica. Za- di je šla Tončka in nesla mlado jagne v naročju, a nje se je ti- ščala stara ovca.

Temnilo se je hitro, smreke in borji zadi so zašumeli s težkimi vejami, kakor bi se bali hladne noči, in v dolini, tam daleč sredi polja se je zasvetil ogenj. Med belimi oblaki na nebu je zasijal šcep z blede, mrzlo svetlobo, drobna zvezda je pomežiknila in ugasnila, zopet je zamigljala in se skrila pod oblako odejo.

Tončka je dohitela Andrejka, ki je šel sredi trume, plašno se je ozirala proti Gradišču, kjer se je že zgrinjala meglena noč. "Če me ni videla grajska go- spodična, da hodim s teboj! Za- kaj pa ti nisi povedal, da si moj,

vidiš, kakšen si!"

"To in pa nič! Saj pride pod okno in takrat ji bom povedal, kar ji gre! Srebrno krogo ji vzamem, njej pa dam s šibo."

Tončka se je sladko in veselo zasmejala in pogledala Andrejč- ka z živimi, hvaležnimi očmi. Prijela ga je za roko in dejala: "Jutri pridem na vse zgodaj k vam. Na grajsko gospodično pa moraš čisto pozabiti, drugače ne grem več na pašo s teboj." Pa- stir je tiho nekaj premišljeval in zamahoval nad čredo, ki se je že pripodila v vas. Hiše so strmele v temi, skozi strehe se je kadil dim, in ob potoku sredi vasi je stalo dvoje vaških deklet.

"Veš, nič več te ne bom imela rada."

"Zakaj ne! Se ne mislim več nanjo! In v nedeljo pojdem s hlapcem na Gradišče. Vse ceki- ne poberem gospodični z rjuh, saj jih ji ni treba."

Hrabro je govoril in se jezno ozrl proti gori.

Z glasnim meketanjem so se ovce zapodile proti Zrinjcu in se zgnetele v stajo, Andrejko pa je moško del ruke v žep in rekel hlapcu, ki je zvižgal ob vratih: "Koliko cekinov ti je dala grajska gospodična?"

"Ali ne veš? Dve noči sem jih

stel, tretjo sem pa zaspal, ker me je zagrnila z zlato štreno! In nato me je v spanju okradla."

"Jaz pa sem videl nekaj dru- gega," je odgovoril Andrejko, "pa ti ne povem. Tončka, pojdi- va v hišo!"

Stopila sta na prag, in An- drejko je zaklical: "Mati, ali ve- ste kaj novega? Oče, kako sem videl s srebrno krono!"

"Kaj si videl?" se je zasmejal oče, droben kmetič s sivimi raz- rastlimi obrvmi in redkimi las- mi.

"Kačo! Srebrno krono je ime- la."

"Ali je bila jara?"

"Tega pa nisem pogledal," je modro odgovoril.

"Hlapec Lovrač je pa videl tu- di steklega polža."

Andrejko in Tončka sta se glasno čudila, a dečku se je za- zdelo, da se oče šali.

"Zares! Grajska gospodična je zakleta v kačo in meni je naro- čila, da jo rešim!"

"Kaj ne praviš? Kdo ti je pa spet to povedal?" se je začudil Zrinjc. "Ali hlapec Lovrač?"

"Sama mi je povedala. K me- ni je prišla na Gradišče in zlat grad mi je objubila."

"O, Andrejko, jaz bi ga pa vzela," je rekla mati in pobožala dečka po lasih. Bila je za čudo podobna možu, mehkih, naguba- nih lic in pohlevnih oči.

"Presneto, Lovrač bo fanta vsega zmotil," je tožil oče. "Se- daj je pravi, da je videl zakleto gospodično."

Andrejko je spremlil Tončko domov k Mirtovim in vsa hiša se je čudila njegovi kači, ki nosi srebrno krono.

2. Kako hiti vse rasti, rasti na svetu! Pogledajte oni krasni, vit- ki javor na visoki gori ob robu zelene- ga lesa, pod planino, sredi smrečja in kostanja! Pred nekaj leti ni bil še večji od praproti, ki se je gostila okoli njega, a nenadoma; kakor pred očmi se je vzdignil ponosno in prosto v či- sti gozdni zrak, kakor bi zletel na širokih perutih. Košato kro- no nosi sedaj na temenu, bujen plašč na plečih; in tako strmi v sijnine, strmi in hrepeni. Meh- ke sape mu pihljajo okoli vedre- ga čela, mrzli sever vrši skozi in mimo njega, sneg ga zasiplje in zagrinja z blestečo odejo,

solčni žarki predejo po njem plamenec pajbolan. Ali javor se ne meni za božajoče objeme in robate viharne pohode, za bi- sernosnežna zagrinjala in žarke nihi, javor strmi in hrepeni.

Kako hiti vse rasti, rasti in cveteti na svetu! Više v gori tik zelene- ga lesa, ob robu rožne pla- nine, sredi temnih trav in diše- čih zelišč in divjih rož je vstala in se pognala v žrak bela, devi- ška breza. Tanke, nežne veje spleta okoli sebe v senčen šator, ziblje se, kakor bi plavala po vedrini, šumlja, kakor bi vabila v goste. Njeni drobni vršiči kro- žijo in rajajo, oziraje se v nagle oblake in pišejo roso in solnce. Breza raste in se razgledava po planini in po gozdu, a nekega jutra je vsa vztrepetala in se zavzela. Zašumela je in povesi- la svoje bistre oči k mlademu, vitkemu sosedu. Tik pod njo stoji zeleni javor, stoji in hrepe- ni k njej.

Dolgo je že, kar nismo videli Zrinjčevega Andrejčka in Mir- tove Tončke. Dolgo je že! Ali je bilo to tisto leto, ko sta sa- njala o grajski gospodični, ko se je pokazala črna kača? Ta- krat je bilo, in tudi krasno mav- rico sta videla. A temu je že da- vno, davno, in Bog si ga vedi, koliko zarij je že zasijalo od te- daja, a ne samo zarij! Koliko po- mladi je že cvetelo od tiste do- be, ne vem, če bi jih mogel pre- šteti na prste desne roke!

A ovce in janjci se še pasejo po planici in holmcu okoli Gra- dišča, ali pastir je čisto drug de- ček. Trde lase ima in trmasto čelo, kratek vrat in široka ple- ča, vriska na ves glas, kakor bi grmel, poka z bičem in luča kamne v dolino. Tudi pastirico ima, močno, ogorelo deklet, ki le- ži na travi in igra na orglice, iz- pod visoko prepasane krila pa ji gledajo od solncea ožgana, krepka meča. Gotovo je zbežala nesrečna grajska gospodična, nežna zlatolaska, z Gradišča pred to zdravo, razposajeno družbo in nič več ne suši zlata na blestečih rjuhah ob solčnih poldnevih ali belih nočeh, samo črna kača gleda še sovražno iz groblje in čaka, čaka, kdaj pride tisti, ki jo odreši.

Andrejko orje na njivi. Visok je in močan, lep mladenič, samo na obrazu ima še zmerom nekaj

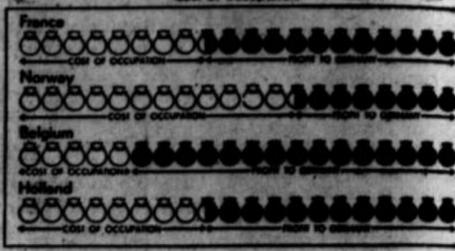
German exploitation of occupied Europe

DAILY OCCUPATION CHARGES (approximate)

FRANCE \$4,286,000
NORWAY \$1,073,000
BELGIUM \$951,000
HOLLAND \$1,253,000

Black money-bags show excess charges over and above actual cost of occupation

deškega in okoli ust trpko črto, a v zamišljenih očeh mu drhti pla- ho hrepenenje. Pri volih hodi Lovrač, previdno in polagoma vodi žival ter se ozira na mla- dega orača, ki mu je korak še negotov ter se mu vidi, da še ni vajen tega dela. Časih ga vrže drevo iz razora, da se opoteče na leho, a naglo poprime še krepkeje za leseno orodje ter stopa varno za plugom. Skoro bo zorana vsa njiva, črne plasti zemlje se svetijo na solncu, vro- čina puhti in znoj stoji na An- drejkovem čelu. Vrane letajo okoli oračev in zobljejo mastne ogrce, okoli na desno in levo zo- ri rumena pšenica in poveša tr- do, polno klasje.

Priorala sta na konec njive, in tam drži cesta sredi polja pod vasjo. Že sta obrnila, in Lov- rač je glasno poganjal, ali An- drejko se je zazdelo, da ni vse v redu, in zato je zaklical: "Stoj!" Z vsa močjo je potegnil drevo k sebi, prestavil kolca in globlje zastavil lemež v zemljo. Mimo- grede se je ozrl še enkrat na ce- sto, ker se mu je zazdelo, da mu je mimo oči zletelo in zableščalo rdeče žensko krilo. "A—hm!" se je odkašljeval Lovrač. "Je že prava! Tista je, ki noče slišati o grajski gospodični!" Veselo se je zarezal in pomežiknil Andrejku.

Po cesti je prihajala z druge vasi sem mlada deklica, nedelj- sko obleko je imela na sebi, rde- ča srčca so bila posuta po plav- kastem krilu, in belo-rožna jopa se je tesno ovijala njenega sta- sa. Pod pisanim robcem se je smehljaj rdeč, mlad obraz, lica so se svetila gorko in sveže, pol-

ne, zrele ustnice so se modro- žale, a smeh je stal na straži, zazveni skozi kipeča, slabi vrata. Že je bila mimo orača in stopinja je obstajala, zakaj sta je bila na debelo in široko nasuta s kamenjem, in res bi škoda njenih svetlih, malih be- ljičkov. V tem se oglašali Andre- jkovi:

"Ali nisi ti, Tončka?"

Obstala je in pogledala na nj- vo, in že so se sprožile ustni- ce in izza zobkov je prikipele sma- hne. Mesto odgovora je odmajalo glavo.

"E, če bi ne vedel, da si ti, bi te ne poznal."

"E, če bi ne vedela, da si An- drejko, pa bi te ne poznala," je oponašala hudomušno. Z nj- ve je prišel glas, kakor bi se v odkašljeval, pa belček in rumen- ček sta se pametno božala z us- tovi in bila z repom po situ obadnih in breneljnih, le hlap- Lovrač je širil usta.

"Lej jo, Tončko, ali se še ne omožila! Pri nas se mišle kmalu! Ženiva imamo, in z- zlata nevesta z Gradišča je dvakrat povprašala. Andrejko bo že povedal bolj natanko."

"Ti pa tudi ne znaš druge, kakor nagajati. Nič več ne ma- ram zate, presneti Lovrač!" D- kle je našobilo ustnice in se o- lo v stran.

(Dalje prihodnjič.)

"I am one of the children of America—a future citizen of the United States—asking you to help me and thousands like me who must fight the right to live strong, healthy, normal lives. If you will give what you can NOW tomorrow's America will be a better world for all the children everywhere."

"Send your contribution to President Roosevelt by using this coupon. Join the March of Dimes and Dollars—"

President Roosevelt
The National Foundation for Infantile Paralysis
342 Madison Avenue
New York, N. Y.

Dear Mr. President:
Here is my contribution to the National Foundation for Infantile Paralysis. I want to help America's children in their fight against this terrible disease.

Name _____

Address _____

Contributions: \$ _____

TISKARNA S.N.P.J.

—sprejema vsa—

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmerno, unifakno delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 E. Lawndale Avenue Chicago, Illinois

TEL. ROCKWELL 4904

... help me win MY Victory

JOIN the MARCH of DIMES

THE NATIONAL FOUNDATION FOR INFANTILE PARALYSIS